

August Stahn

więzień za wiarę

Auschwitz – Nordhausen 1943-45

August Stahn urodził się 28 sierpnia 1888 r. w polskich Łopuszach koło Siemiatycz, w ewangelickiej rodzinie niemieckiego pochodzenia. W 1911 r. wyjechał do Stanów Zjednoczonych. Tam zetknął się z ruchem wolnych badaczy Pisma Świętego i w 1918 r. przyjął od nich chrzest przez zanurzenie w wodzie. Szybko też został kaznodzieją polskiego zboru w Syracuse w stanie Nowy Jork i rozpoczęła aktywną działalność wśród amerykańskiej Polonii.

W tym czasie ruch badaczy, zapoczątkowany przez C.T. Russella w 1879 r. uruchomieniem czasopisma „Zion’s Watch Tower” (później „The Watch Tower”), był już podzielony na kilka grup. Po śmierci założyciela w 1916 r. kolejny prezes Towarzystwa Watch Tower obrał kurs bardziej organizacyjny, co już w 1918 r. doprowadziło do odłączenia się dwóch grup działaczy, wokół których zgromadzili się inni zwolennicy opcji wolnościowej. Jednocześnie byli oni bardziej przywiązani do oryginalnego systemu teologicznego C.T. Russella. To właśnie w obrębie polskojęzycznej części jednej z tych grup, zwanej później wolnymi badaczami Pisma Świętego i wydającej czasopismo „Straż”, rozpoczął swoją działalność August Stahn.

W 1927 r. został on wysłany do Polski przez środowisko czasopisma „Straż”, by propagować ruch wolnych badaczy Pisma Świętego, niepowiązany organizacyjnie z brooklyńską centralą, a oparty na działalności pojedynczych lokalnych zborów i broniący się przed próbami modyfikowania poglądów założyciela.

August Stahn prowadził w latach 1927-1939 ożywioną działalność w Polsce, najpierw z Krakowa, a następnie Białegostoku. W tym czasie wygłosił tysiące kazań w języku polskim i niemieckim, wielokrotnie objechał całą Polskę, pięciokrotnie podróżował do Francji, Szwajcarii i Niemiec, założył dziesiątki zborów. Do ruchu dołączyły w tym czasie setki, a może nawet tysiące nowych wyznawców. Wybuch II wojny światowej zastał społeczność wolnych badaczy Pisma Świętego w Polsce w kwitującym stanie. Została ona nawet lokalnie zarejestrowana jako związek wyznaniowy. Niestety, najpierw reżim nazistowski, a potem komunistyczny położyły się cieniem na tak energicznie zapoczątkowanej działalności.

August Stahn został aresztowany przez gestapo w marcu 1943 r. pod zarzutem prowadzenia zakazanej działalności religijnej, niepodporządkowania się jako osoba niemieckiego pochodzenia obowiązkom wojskowemu i odmowy używania hitlerowskiego pozdrowienia. W czerwcu 1943 r. został uwięziony w Auschwitz, rok później ewakuowany do Buchenwald i w listopadzie 1944 r. osadzony w Mittelbau, w podobozie Ellrich-Juliushütte.

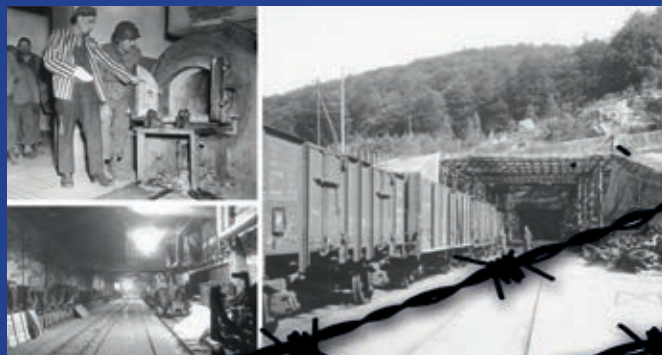
Choć przez nazistów został uwięziony jako „Bibelforscher” i oznaczony w Auschwitz fioletowym trójkątem IBV (Internationale Bibelforcher-Vereinigung – Międzynarodowe Stowarzyszenie Badaczy Biblii), to jednak należy pamiętać, że gestapo nie rozróżniało grup badaczy Pisma Świętego. August Stahn nigdy nie był członkiem organizacji IBV, zwanej także świadkami J., ani żadnej innej organizacji religijnej, gdyż wolni badacze w tamtym czasie nie tworzyli żadnych struktur organizacyjnych. Był za to przywiązany do idei Królestwa Mesjasza na ziemi i zasady nieuczestniczenia w działaniach politycznych oraz militarnych doczesnych władz obecnego świata. Za to też został aresztowany, uwięziony i zamęczony na śmierć.

Po czterech zimowych miesiącach ciężkiej pracy, mając już za sobą rok pobytu w Auschwitz oraz kilkumiesięczną tułaczkę ewakuacyjną, jako niezdolny do dalszej pracy został 2 marca 1945 r. przeniesiony do Boelcke-Kaserne, gdzie zmarł na skutek pobicia przez strażnika 30 marca 1945 r., tuż przed wyzwoleniem obozu.

Był jednym z tysięcy chrześcijan uwięzionych i zamordowanych przez nazistów za wierność swym religijnym zasadom. Jednak dla wolnych badaczy Pisma Świętego w Polsce i polonijnej Francji August Stahn był osobą wyjątkową – założycielem społeczności i mentorem wiary. Za takiego uważany jest do dzisiaj, zarówno ze względu na swe oddane Bogu życie, jak i męczeńską śmierć za wiarę.

W 2019 r. w ramach obchodów stulecia ruchu wolnych badaczy Pisma Świętego zrodziło się pragnienie upamiętnienia osoby, która w znaczący sposób przyczyniła się do rozwoju tego ruchu w Polsce i Francji, poprzez okolicznościowe seminarium w Nordhausen.

Więcej informacji: stahn.wydawnictwostraz.pl

August Stahn

Gefangener für den Glauben
Auschwitz – Nordhausen 1943-45

August Stahn wurde am 28. August 1888 im polnischen Łopusze bei Siemiatycze in einer evangelischen Familie deutschen Ursprungs geboren. 1911 reiste er in die Vereinigten Staaten aus. Dort kam er in Kontakt mit der Bewegung der freien Bibelforscher und wurde 1918 von ihnen getauft. Kurz darauf wirkte er als Prediger der polnischen Gemeinde in Syracuse, im Bundesstaat New York, und begann eine aktive Tätigkeit bei der polnischen Diaspora in Amerika.

Zu dieser Zeit war die Bewegung der Bibelforscher, die von C.T. Russell im Jahre 1879 mit der Publikation der Zeitschrift „Zion's Watch Tower“ (später „The Watch Tower“) gegründet wurde, bereits in mehrere Gruppen gespalten. Nach dem Tod des Gründers im Jahr 1916 schlug der nächste Vorsitzende der Watch Tower Society einen eher organisatorischen Kurs ein, was schon im Jahre 1918 zu der Abspaltung zweier Aktivistengruppen führte, um die sich andere Unterstützer der Freiheitsoption versammelt hatten. Diese Gruppen waren gleichzeitig eher dem ursprünglichen theologischen System von C.T. Russell verpflichtet. Im polnischsprachigen Teil einer von ihnen, die später unter dem Namen „freie Bibelforscher“ (Zeitschrift „Straż“) bekannt wurde, begann August Stahns Tätigkeit.

Im Jahr 1927 wurde er von dieser im Umfeld der Zeitschrift „Straż“ entstandenen Gemeinde nach Polen entsandt, um dort die Bewegung der freien Bibelforscher zu unterstützen. Diese war organisatorisch nicht mehr mit der Brooklyn-Zentrale verbunden, sondern beruhte auf den Aktivitäten einzelner lokalen Gemeinden und wehrte sich gegen Versuche, die Lehren des Gründers zu verändern.

In den Jahren 1927 bis 1939 leitete August Stahn eine lebendige Gemeinschaft in Polen, zuerst von Krakau und dann von Białystok aus. Zu dieser Zeit hielt er zahlreiche Predigten in der polnischen und der deutschen Sprache, er reiste viele Male durch ganz Polen, besuchte fünfmal Frankreich, die Schweiz und Deutschland und gründete Dutzende von Gemeinden. Hunderte oder sogar Tausende neuer Anhänger schlossen sich in dieser Phase der Bewegung an. Als der Zweite Weltkrieg ausbrach, stand die Gemeinschaft freier Bibelforscher in Polen in voller Blüte. Sie wurde sogar lokal als religiöser Verein registriert. Leider warfen zunächst das Nazi- und dann das kommunistische Regime einen Schatten auf diese mit großem persönlichem Einsatz begonnene Aktivität.

August Stahn wurde im März 1943 von der Gestapo verhaftet, sowohl unter Verdacht des Ausübens verbotener religiöser Aktivitäten als auch wegen Verweigerung des Militärdienstes sowie des Hitlergrußes als Person deutschen Ursprungs. Im Juni 1943 wurde er in Auschwitz inhaftiert, ein Jahr später nach Buchenwald verlegt und im November 1944 in Mittelbau, im Außenlager Ellrich-Juliusshütte, interniert.

Obwohl er von den Nazis als Bibelforscher inhaftiert und in Auschwitz mit dem Lila-Dreieck IBV (Internationale Bibelforscher-Vereinigung) gekennzeichnet wurde, darf man nicht vergessen, dass die Gestapo nicht zwischen verschiedenen Gruppen von Bibelforschern unterscheiden konnte. August Stahn war nie Mitglied der IBV-Organisation, auch bekannt als Zeugen J., oder einer anderen religiösen Organisation, weil die freien Bibelforscher damals keine Organisationsstrukturen geschaffen hatten. Er hing dagegen der Idee des Königreichs Messias auf Erden und dem Prinzip der Nichtteilnahme an politischen oder militärischen Aktivitäten von Mächten der gegenwärtigen Welt an. Aus diesem Grund wurde er festgenommen, interniert und zu Tode gefoltert.

Nach vier Monaten harter Arbeit, nachdem er bereits ein Jahr in Auschwitz und nach seiner Verlegung einige Monate im Ausland verbracht hatte, wurde er am 2. März 1945 als Arbeitsunfähiger in die Boelcke-Kaserne verlegt, wo er am 30. März 1945 an den Verletzungen durch einen Wachmann kurz vor der Befreiung des Lagers starb.

Er war einer von Tausenden von Christen, die von den Nazis wegen ihrer Treue zu ihren religiösen Prinzipien inhaftiert und ermordet wurden. Für die Gemeinschaft der freien Bibelforscher in Polen und für die polnische Diaspora in Frankreich war August Stahn jedoch eine außergewöhnliche Person – ein Gründer und ein Mentor im Glauben. Er wird bis heute als solcher betrachtet, sowohl wegen seines hingebungsvollen Lebens für Gott, als auch wegen seines Martyriums für den Glauben.

Im Jahre 2019 wurde im Rahmen der Feierlichkeiten zum hundertjährigen Jubiläum der freien Bibelforscher der Wunsch geäußert, August Stahns, der zur Entwicklung dieser Bewegung in Polen und Frankreich maßgeblich beitrug, im Rahmen einer Gedenkveranstaltung in Nordhausen zu gedenken.

Mehr Informationen unter: stahn.wydawnictwostraz.pl